

กระบวนการอนุรักษ์เอกสารโบราณ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว
ตำบลป่อเต็ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

The Ancient Document Conservation Process with the Involvement
of the Ban Tha Khua Community, Bo Haeo Sub-district, Mueang District,
Lampang Province.

พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวิฑฒโน¹
ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์²
เจริญ นุชนิยม³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการในการจัดเก็บเอกสารโบราณ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลป่อเต็ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2) เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

สรุปผลการวิจัย พบว่า เอกสารโบราณ เป็นหนังสือที่บันทึกเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ณ ช่วงเวลานั้นๆ การอนุรักษ์เอกสารโบราณในชุมชนบ้านท่าข้าว ชาวบ้านได้มีการขอขมาต่อเอกสารโบราณ โดยมีเครื่องสักการะ ที่ได้ล่วงเกินต่อเอกสารโบราณ และทำการคัดแยก ให้เป็นหมวดหมู่ นำเอกสารโบราณที่สมบูรณ์นำมาทำความสะอาด ซ่อมแซม โดยนำน้ำที่ผสมกับ

แอลกอฮอล์ มาถูเบาๆ ให้ฝุ่นหลุดออก วิธีนี้ใช้ได้เพียงเอกสารที่เป็น คัมภีร์ใบลาน ส่วนที่เป็นพับสาให้ใช้ผ้าปิดเบาๆ จากนั้นบันทึกลงรหัสเอกสารโบราณ และนำมาอ่านบันทึกสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านเอกสารโบราณแต่ละฉบับ ในส่วนรูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยต้องมีการจัดกระบวนการ โดยการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ที่มีอยู่ในชุมชน ในเชิงกายภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างเร่งด่วน หรือดำเนินการร่วมกับนักวิชาการ สถาบันการศึกษา องค์กรที่เชี่ยวชาญในเรื่องของโบราณคดี และคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน หรือให้คนในชุมชนเป็นผู้ศึกษาโดยมีนักวิชาการคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

คำสำคัญ : กระบวนการอนุรักษ์เอกสารโบราณ, การมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว

Abstract

This research aims to study methods of preserving ancient documents with the involvement of the Ban Tha Khua Community, Bo Haeo Sub-district, Mueang District, Lampang Province and to find ways to promote retaining ancient documents in a local culture learning center. It is qualitative research using structured interviews.

The summary of the findings found that the ancient documents were record books on the teachings of the Buddha as well as various events occurring in society at that time. In order to conserve the ancient documents in the Ban Tha Khua Community, the villagers initially made offerings to compensate for any sacrilege caused. The ancient documents were only then sorted into categories. The ancient documents were cleaned and restored using cotton pads moistened with a mixture of water and alcohol to gently wipe off dust. This means of cleaning could only be used for documents or scriptures on palm leaves. The manuscripts on mulberry paper were brushed lightly with a piece of cloth. The ancient documents were recorded, coded, and read. In order to promote local cultural awareness

it is recommended that a center of traditional local knowledge be established. The relevant agencies, it is proposed, need to place importance and in turn act with urgency together with academia and organizations specializing in the subject of archeology. It is also offered that the local community must participate at every step or at least be afforded the opportunity to study with scholars who in turn give counsel and recommendations.

Keywords : The Ancient Document Conservation, Process with the Involvement

บทนำ

ผู้คนยุคโบราณได้ใช้ภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา ยึดปฏิบัติ จนกลายเป็นแบบแผนแนวปฏิบัติเกิดวัฒนธรรมหลากหลายรูปแบบ มีวัดเป็นศูนย์กลาง มีการถ่ายทอดความรู้ สรรพวิชาต่างๆ ผ่านทางเอกสารโบราณ เช่น คัมภีร์ใบลาน คัมภีร์ที่ทำมาจากกระดาษสา ซึ่งเปรียบเสมือนคลังความรู้และภูมิปัญญาอันหลากหลายที่ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างไว้เพื่อเป็นคู่มือการดำรงชีวิตตามโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม หมู่บ้าน เช่น ความเชื่อ จารีต ประเพณี การรักษาโรค การปกครอง และเศรษฐกิจ (เอกวิทย์ ฌกลาง, 2540, หน้า 47-48)

ในประเทศไทยนั้นก่อนที่จะรวมเป็นอาณาจักรไทย คนไทยแต่ละภาคก็มีอักษรของตนเอง เช่น ภาคกลางและภาคใต้ใช้อักษรแบบสุโขทัยซึ่งวิวัฒนาการมาเป็นอักษรไทยกลางในปัจจุบัน ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้อักษรธรรมอีสานและอักษรไทยน้อย ส่วนภาคเหนือมีอักษร 3 ชนิด คือ อักษรธรรมล้านนา อักษรฝักขาม และอักษรไทยนืเทศหรือขอมเมือง (สรวิศ อ่องสกุล, 2539, หน้า 29)

จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีอายุเก่าแก่ไม่น้อยกว่า 1,335 ปี มีประวัติศาสตร์มายาวนานได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ ศิลาจารึก เลขทะเบียน ลป.1 จารึกเจ้าหมื่นคำเพชรเมื่อ พ.ศ. 2019 และศิลาจารึกเลขทะเบียน ลป.2 จารึก เจ้าหาญสีหัต ได้จารึกชื่อเมืองนี้ว่า "ลคอร" ส่วนตำนานชินกาลมาลีปกรณ์ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานเมืองเชียงแสน ตลอดจนพงศาวดารของทางฝ่ายเหนือ ก็ล้วนแล้วแต่เรียกชื่อว่า เมืองนครลำปาง ตลอดจนเอกสารทางราชการสมัยรัตนโกสินตอนต้น เอกสารสำคัญต่างๆ ในยุคนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นอักษรล้านนา รวมทั้งบันทึกเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ตลอดจน ตำรายา คาถาอาคม ฯลฯ (สำนักงานจังหวัดลำปาง, แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง 4 ปี พ.ศ. 2557-2560, 2557)

ชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ถือว่าเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ศึกษาจากประวัติวัดท่าข้าว และมีสิ่งของโบราณที่อยู่

ภายในวัด เช่น พระพุทธรูปโบราณ เอกสารโบราณที่ทำจาก ใบลาน กระดาษสา เมื่อปี พ.ศ. 2551 ภูมิจัดทำข้าวซึ่งเป็นสถานที่เก็บของโบราณล้ำค่า รวมทั้งเอกสารโบราณ เกิดไฟฟ้ารั่ววงจร จึงทำให้ไฟไหม้ทั้งหลัง และของโบราณ เอกสารโบราณ ชาวบ้านก็ทยอยนำออกมาขณะที่ไฟไหม้ได้แค่บางส่วนเท่านั้น หลังจากนั้น ของโบราณ เอกสารโบราณภายในวัดจึงนำไปเก็บไว้ใต้วิหารซึ่งเป็นที่อับชื้นแล้วขาดการดูแลจากเจ้าอาวาส และ คนในชุมชน เป็นเวลา 7 ปี

ฉะนั้น จากประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยร่วมกับชุมชนจึงในใจศึกษาเรื่องกระบวนการอนุรักษ์เอกสารโบราณ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่จะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้าช่วยจัดการพัฒนาการอนุรักษ์เอกสารโบราณ และถือว่าเป็นสถานที่เรียนรู้ในชุมชนที่สามารถอธิบายเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการในการจัดเก็บเอกสารโบราณ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 ศึกษาการอนุรักษ์เอกสารโบราณในวัดท่าซัว
 - 1.2 หารูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ตัวแทนชาวบ้านชุมชนบ้านท่าซัว ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และตัวแทน

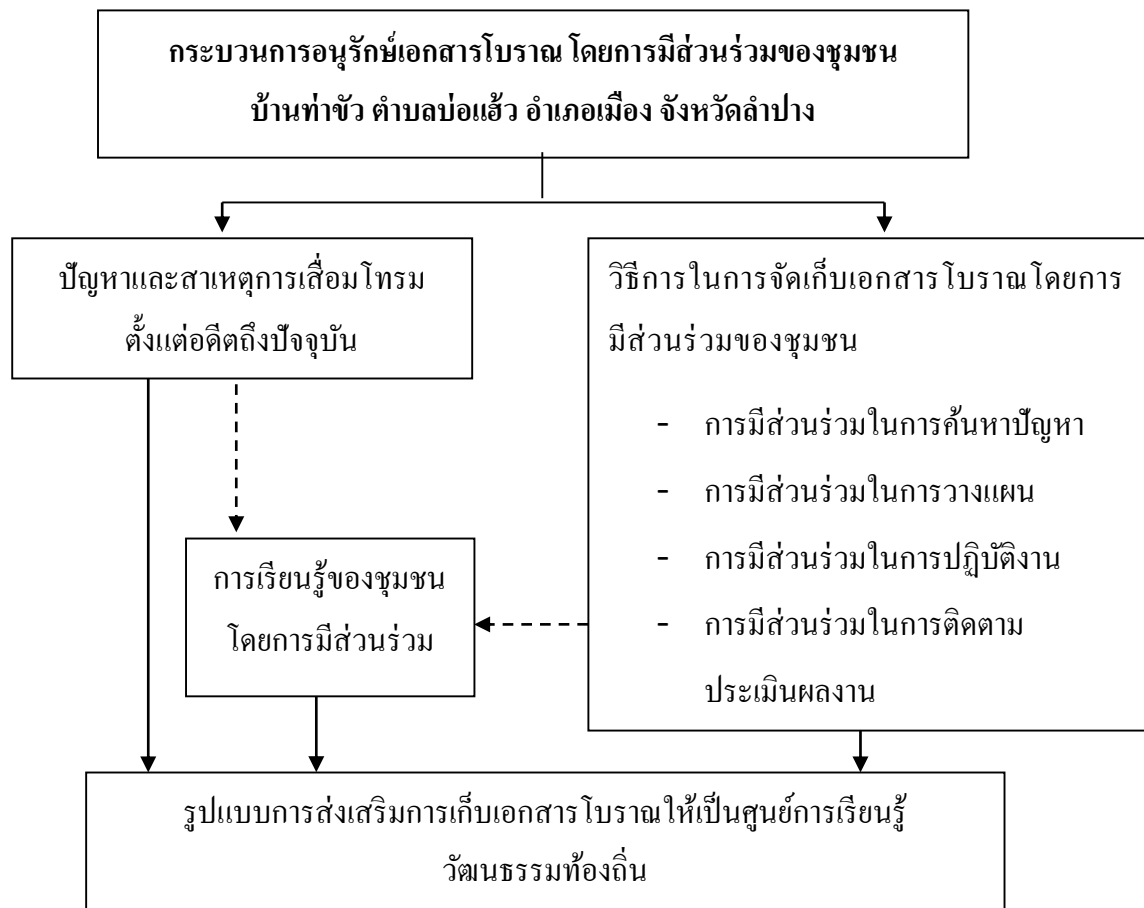
เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแฮ้ว และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่วัดท่าซัว ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปางที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ
4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลา 4 เดือน (ตั้งแต่กรกฎาคม-ตุลาคม 2558)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยภาคสนาม (field study) และได้ออกแบบการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 คือ ตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นชาวบ้านในพื้นที่ความรับผิดชอบของชุมชนบ้านท่าข้าว

กลุ่มที่ 2 คือ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ คือ นายกเทศมนตรี สมาชิกเทศบาลตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และปราชญ์ชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยโดย ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ร่างแบบสัมภาษณ์

นำร่างแบบสัมภาษณ์ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ หาค่าความสอดคล้อง (IOC) และพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา

นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่ในภาคสนามด้วยตนเอง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ในภาคสนามมาดำเนินการ

นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยแนวคิดสามเส้า ได้แก่ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และ นักวิชาการ ให้มีความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมด้านภาษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาการจัดเก็บเอกสารโบราณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านท่าข้าว ตำบลปอแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2. ทำให้ทราบถึงวิธีการในการจัดเก็บเอกสารโบราณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลปอแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

3. ได้รูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิธีการในการจัดเก็บเอกสารโบราณ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

การจัดเก็บเอกสารโบราณของชุมชนบ้านท่าข้าว มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เนื่องจาก ชาวบ้านเชื่อ และศรัทธาในของเอกสารโบราณ ว่าเป็นของที่มีความศักดิ์สิทธิ์จารึก หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คาถาอาคมต่างๆ ตลอดจนตำรายารักษาโรค เอกสารโบราณที่พบ ในวัดท่าข้าวจำแนกได้ 2 ประเภท คือ คัมภีร์ใบลาน และพิสดาร ข้างในเอกสารจารึก ด้วยอักษรล้านนาที่มีอายุประมาณ 100-200 ปี จนทำให้ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในด้านภาษาล้านนา แปลความหมายบางประโยคไม่ได้ เนื่องจากมีการพัฒนาการของภาษาล้านนา

ในส่วนของวิธีการจัดเก็บเอกสารโบราณ พบว่า ชาวบ้านท่าข้าวได้มีการขอมาเอกสารโบราณ โดยมีเครื่องสักการะ เช่น น้ำขมิ้นส้มป่อย ดอกไม้สดวางในขัน แล้วกล่าวคำ ขอบมา ที่ได้ล่วงเกินต่อเอกสารโบราณ จากนั้น ชาวบ้านก็ทั้งหญิงและชายช่วยกันคัดแยกเอกสารโบราณ ให้เป็นหมวดหมู่ เอกสารที่ชำรุดไม่สามารถนำมาอ่านและแปลเป็นภาษาไทยได้ ก็จะห่อด้วยผ้าขาวเก็บไว้ในตู้ และเอกสารโบราณที่มีความสมบูรณ์ ชาวบ้านก็จะนำมาทำความสะอาด ซ่อมแซม โดยการ นำสำลีชุบน้ำที่ผสมกับแอลกอฮอล์มาถูเบาๆ ให้ฝุ่นที่เกาะเอกสารโบราณ วิธีนี้

ใช้ได้เพียงเอกสารโบราณที่เป็น คัมภีร์ใบลาน ส่วนที่เป็นพิสดารให้ใช้ผ้าปิดเบาๆ เพียงให้ฝุ่นออกเท่านั้น จากนั้นบันทึก ลงรหัสเอกสารโบราณ และนำมาอ่านบันทึกหรือถอดบันทึก จากนั้นสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านเอกสารโบราณแต่ละฉบับ ในส่วนของเนื้อหาที่ประชาชนชาวบ้านได้ร่วมกันอ่านบันทึก พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นตำรายาโบราณ พิธีกรรม ตลอดจนประวัติการก่อสร้างวัดและลำดับเจ้าอาวาสวัดท่าข้าว วิธีการจัดเก็บเอกสารโบราณในวัดท่าข้าว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ผลการหารูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

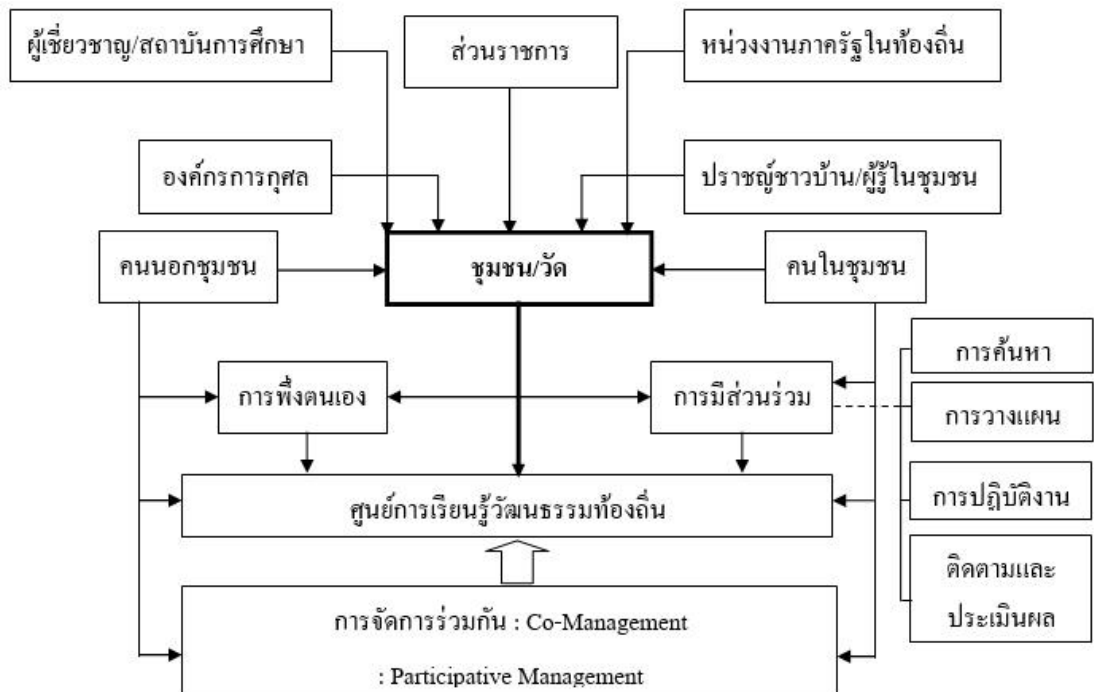
จากการศึกษา พบว่า ภายในวัดท่าข้าวยังไม่ปรากฏว่ามีการรวบรวมเอกสารโบราณหรือซ่อมแซมจากเจ้าอาวาสวัด คนในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร กรมศาสนา ที่สำคัญคนในชุมชนไม่ได้มองเห็นความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้เลย ประกอบกับวัดบ้านท่าข้าว เมื่อปี พ.ศ. 2549 ไฟไหม้กุฏิวัดท่าข้าว ซึ่งภายในกุฏิได้เก็บสิ่งของมีค่า โบราณวัตถุที่สำคัญ อายุราว 200-500 ปี และมีโบราณวัตถุมีการเสียหายเป็นจำนวนมาก หนึ่งในนั้น คือ เอกสารโบราณที่ได้รับความเสียหายจากไฟไหม้และน้ำที่นำมาดับไฟ จึงทำให้เอกสารโบราณที่จารึกลงในพิสดารตัวหนังสือมีการเลือนลาง

ประกอบกับเอกสารโบราณเหล่านั้นอยู่ในที่
อัปชัน ภายใต้อาสนวิหาร

ในปี พ.ศ. 2558 พระครูสังฆรักษ์
ศุภณัฐ ภูริวัฒนฺฑโน ได้รับแต่งตั้งให้ดำรง
ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดท่าซัว จึงได้ประชุม
คณะกรรมการหมู่บ้าน คนในชุมชน เรื่อง
อนุรักษ์เอกสารโบราณ เชิญผู้เชี่ยวชาญด้าน
เอกสารโบราณ ประชาชนชาวบ้านด้านอักษร
ล้านนา ร่วมกันให้ความรู้แก่คนในชุมชนให้
เข้าใจถึงการอนุรักษ์เอกสารโบราณ และ
ร่วมกันสร้างห้องพิพิธภัณฑ์ เอกสารโบราณ
และโบราณวัตถุขึ้นมา เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม
ของที่มีค่าภายในชุมชน

ดังนั้น รูปแบบการอนุรักษ์เอกสาร
โบราณ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่า

ซัวคนในชุมชนบ้านท่าซัวควรมีการจัด
กระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการ
เกี่ยวกับเอกสารโบราณ ตลอดจนโบราณวัตถุ
ต่างๆ โดยการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้เกิด
ความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับ โบราณวัตถุ ที่มีอยู่
ในชุมชน ทั้งในเชิงกายภาพ เชิงปริมาณ เชิง
คุณภาพ ประวัติศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอยใน
อดีต และหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นควรให้
ความสำคัญและดำเนินการอย่างเร่งด่วนด้วย
ตัวเอง หรือดำเนินการร่วมกับนักวิชาการ
สถาบันการศึกษา องค์กรที่เชี่ยวชาญในเรื่อง
ของโบราณคดี และคนในชุมชนต้องมีส่วน
ร่วมในทุกขั้นตอน หรือให้คนในชุมชนเป็นผู้
ศึกษาโดยมีนักวิชาการคอยเป็นที่ปรึกษาให้
คำแนะนำดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการอนุรักษ์เอกสารโบราณ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าซัว
ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในแผนภาพจะเห็นว่าในกระบวนการพัฒนาที่คตินั้น
ทุกกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อน

สรุปผลการวิจัย

การอนุรักษ์เอกสารโบราณในชุมชนบ้านท่าข้าว ชาวบ้านได้มีการขอมา เอกสารโบราณ โดยมีเครื่องสักการะ แล้วกล่าวคำขอมา ที่ได้ล่วงเกินต่อเอกสารโบราณ จากนั้น ชาวบ้านช่วยกันคัดแยกเอกสารโบราณ ให้เป็นหมวดหมู่ โดยแยกเป็น 2 ส่วน เอกสารชำรุด และเอกสารโบราณที่มีความสมบูรณ์ จากนั้นชาวบ้านนำเอกสารโบราณที่สมบูรณ์นำมาทำความสะอาด ซ่อมแซม โดยการ นำสำลีชุบน้ำที่ผสมกับแอลกอฮอล์ มาถูเบาๆ ให้ฝุ่นที่เกาะเอกสารโบราณหลุดออกโดยง่าย วิธีนี้ใช้ได้เพียงเอกสารโบราณที่เป็น คัมภีร์ใบลาน ส่วนที่เป็นพับสาให้ใช้ผ้าปิดเบาๆ เพียงให้ฝุ่นออกเท่านั้น จากนั้นบันทึกลงรหัสเอกสารโบราณ และนำมาอ่านบันทึกหรือถอดบันทึก จากนั้นสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านเอกสารโบราณแต่ละฉบับ

จากข้อความข้างต้นสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยต้องมีการจัดกระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารโบราณ ตลอดจนโบราณวัตถุต่างๆ โดยการสร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโบราณวัตถุ ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งในเชิงกายภาพ เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ประวัติศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอยในอดีต และหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ตลอดจน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การการกุศล ควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างเร่งด่วน หรือดำเนินการร่วมกับนักวิชาการ สถาบันการศึกษา องค์การที่เชี่ยวชาญในเรื่องของโบราณคดี และคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน หรือให้คนในชุมชนเป็นผู้ศึกษาโดยมีนักวิชาการคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

อภิปรายผล

เอกสารโบราณ เป็นหนังสือที่บันทึกเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วงเวลานั้นๆ สอดคล้องกับ จารุบุตร เรื่องสุวรรณ (2520) กล่าวว่า บรรพชนได้บันทึก การประกอบพิธีกรรม วิธีการทางเศรษฐกิจ และเอกสารโบราณแต่ละท้องถิ่น อาจมีรายละเอียดย่อยแตกต่างกันออกไป บ้างตามประเพณีและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ และ ก่องแก้ว วีระประจักษ์ (2544) ยังกล่าวอีกว่า ภาษาที่มีความแตกต่างกันออกไปเนื่องจาก ภาษาที่บันทึกลงไป ในเอกสารโบราณ เป็นภาษาเฉพาะถิ่น ซึ่งภาษาจะมีการพัฒนาไปแต่ละยุค แต่ละสมัย เอกสารโบราณนั้น ชาวบ้านให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จะทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเอกสารโบราณ ทุกประเภท เช่น นำออกมาทำความสะอาดต้องมีเครื่องสักการะ แล้วกล่าวคำขอมา ที่ได้ล่วงเกินต่อเอกสารโบราณ ซึ่งสอดคล้องกับ วิณา วิสเพ็ญ (2546) กล่าวว่า พระธรรมและคัมภีร์ใบลาน

ล้วนแล้วแต่บันทึกหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ฯลฯ จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธา จะทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเอกสารโบราณเหล่านั้น ต้องมีการขอมาที่ได้ล่วงเกินด้วย กาย วาจา ใจ จากนั้นชาวบ้านช่วยกันคัดแยกเอกสารโบราณให้เป็นหมวดหมู่ โดยแยกเป็น 2 ส่วน เอกสารชำระ และเอกสารโบราณที่มีความสมบูรณ์ จากนั้นชาวบ้านนำเอกสารโบราณที่สมบูรณ์นำมาทำความสะอาด ซ่อมแซม โดยการนำสำลีชุบน้ำที่ผสมกับแอลกอฮอล์มาถูเบาๆ ให้ฝุ่นที่เกาะเอกสารโบราณหลุดออกโดยง่าย วิธีนี้ใช้ได้เพียงเอกสารโบราณที่เป็น คัมภีร์ใบลาน ส่วนที่เป็นพับสาให้ใช้ผ้าปิดเบาๆ เพียงให้ฝุ่นออกเท่านั้น จากนั้นบันทึก ลงรหัสเอกสารโบราณ และนำมาอ่านบันทึกหรือถอดบันทึก จากนั้นสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านเอกสารโบราณแต่ละฉบับ สอดคล้องกับ วสันต์ เทพสุริยานนท์ (2548) กล่าวว่า กระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุได้จัดกิจกรรมย่อยขึ้นมากมาย ซึ่งมีรูปแบบ ลำดับขั้นตอน โดยทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นล้วนปรากฏผลเป็นรูปธรรมให้เห็นคือ ลงทะเบียนเอกสารโบราณ วัตถุโบราณ รายงานผลการศึกษา ซึ่งเป็นประจักษ์พยาน และคอยกระตุ้นเตือนให้คนในชุมชนภาคภูมิใจในสิ่งที่เกิดขึ้น และร่วมกันจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของตนเองต่อไป

จากข้อความข้างต้นสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการเก็บเอกสารโบราณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยต้องมีการจัดกระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารโบราณ ตลอดจนโบราณวัตถุต่างๆ โดยการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับ โบราณวัตถุ ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งในเชิงกายภาพ เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ประวัติศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอยในอดีต และหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรการกุศล ควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างเร่งด่วนหรือดำเนินการร่วมกับนักวิชาการ สถาบันการศึกษา องค์กรที่เชี่ยวชาญในเรื่องของโบราณคดี และคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ กอบกุล ราชะนาคร (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมยังมีน้อยมาก ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านจิตสำนึกของประชาชน หรือทัศนคติของประชาชน ดังนั้น จะต้องช่วยกันหรือให้คนในชุมชนเป็นผู้ศึกษาโดยมีนักวิชาการคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการถวายความรู้แก่พระสงฆ์อย่างต่อเนื่องในเรื่องของการจัดเก็บเอกสารโบราณ ตลอดจนกำหนดให้มีหลักสูตร

การเรียนการสอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ
การจัดเก็บเอกสารโบราณ

1.2 หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น
ควรเล็งเห็นความสำคัญในด้านการบริหาร
จัดการเอกสารโบราณให้มากยิ่งขึ้น จัดให้มี
กิจกรรม แผนงาน โครงการเกี่ยวกับการ
อนุรักษ์เอกสาร โบราณอย่างต่อเนื่อง จัดสรร
งบประมาณให้เพียงพอ และร่วมกันหาแนว
ทางการบริหารจัดการในพื้นที่ให้เกิดเป็น
รูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้ง
ต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเอกสาร
โบราณแต่ละแห่งในจังหวัดลำปางเพิ่มเติม
เพื่อขยายองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์
เนื่องจากบริบททางวัฒนธรรมและสังคมใน
แต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การจารึก
เหตุการณ์ในเอกสาร โบราณแตกต่างกันไป
ในแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

- ก่องแก้ว วีระประจักษ์. (2530). การทำสมุดไทยและการเตรียมโบราณ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- กอบกุล ราชะนาคร. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยทางสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จารุบุตร เรื่องสุวรรณ. (2520). ของดีอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- วสันต์ เทพสุริยานนท์. (2548). กระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ
โบราณสถานโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนวัดวัวแดง ตำบลแม่สา
อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน, วิทยานิพนธ์ พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีณา วิสเพ็ญ. (2545). ราศีฟ้า. วารสารโครงการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม. 3(3): 10 พฤษภาคม
2545.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2539). ประวัติศาสตร์ล้านนา. เชียงใหม่: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานจังหวัดลำปาง. (2557). แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560). ลำปาง:
กระทรวงมหาดไทย, (อัคราเนนา).

เอกวิทย์ ฒ ถกลาง. (2540). ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ภูมิภาค. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.